

**SAHA/KLİNİK UYGULAMA DERSİ
ÖĞRENCİ DEĞERLENDİRME REHBERİ**

**HEM 101 HEMŞİRELİKTE TEMEL İLKE VE
UYGULAMALARI I**

ÖĞRENCİ TANITIM FORMU

Doküman No	İÇ KAPAK
Yayın Tarihi	
Revizyon Tarihi	
Revizyon No	
Sayfa	2 / 10

ÖĞRENCİ BİLGİSİ

Adı ve Soyadı		Fotograf
Numarası		
İmzası		
Uygulama Yaptığı Servis/Bölüm		
Uygulama Tarihi		
Sorumlu Öğretim Elemanı		
Alan/Klinik Rehber		

İÇİNDEKİLER

- 1. SAHA/KLİNİK UYGULAMA DERSİ SORUMLU ÖĞRETİM ELEMAN(LARI)**
- 2. SAHA/KLİNİK UYGULAMA DERSİ İLKELERİ**
- 3. SAHA/KLİNİK UYGULAMA DERSİ UYGULAMA HEDEFLERİ**
- 4. SAHA/KLİNİK UYGULAMA DERSİ ÖĞRENME ÇIKTILARI**
- 5. SAHA/KLİNİK UYGULAMA DERSİ ÖĞRENCİ YÖNETİM PLANI**
- 6. SAHA/KLİNİK UYGULAMA DERSİ TASARIMI**
- 7. KAYNAKLAR**

1. SAHA/KLİNİK UYGULAMA DERSİ SORUMLU ÖĞRETİM ELEMAN(LARI)

Dr. Öğr. Üyesi Gözde ÖZARAS ÖZ

2. SAHA/KLİNİK UYGULAMA DERSİ İLKELERİ

- a) Öğrenci, Bölüm Başkanlığının bildirdiği uygulama programına tamamen uymak, istenilen görevleri zamanında ve eksiksiz olarak gerçekleştirmek, uygulama yaptığı kurumlarda çalışan diğer ekip üyeleri ile profesyonel iletişim kurmak ve kurumlardaki bakım prosedürlerine hâkim olmak durumundadır.
- b) Öğrenci uygulama sürecinde bulunduğu kurumun çalışma ve güvenlik kurallarına uyma ve kullandığı araç-gereç-malzemeyi birim yetkilisinin (servis hemşiresi, klinik sorumlusu, eğitmen vb.) bilgisi dâhilinde ve özenle kullanmak zorundadır. Bu durumun yerine getirilmemesinden doğan her türlü sorumluluk öğrenciye ait olup, gerekli hallerde öğrenci hakkında Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümleri uygulanır.
- c) Öğrenci, uygulamaları uluslararası ve ulusal bildirgeler ve mevzuatta öngörülen mesleki, etik ve yasal yükümlülükler doğrultusunda gerçekleştirir.
- d) Öğrenci kendisi ve uygulama alanında bakım verdiği birey ve/veya aile için enfeksiyon riski oluşturmayacak hijyenik kurallara uymak zorundadır.
- e) Dönem içinde her öğrenci bir mesleki uygulama dersi için klinik uygulama rotasyonunda belirtilen özel ve kamu kurumlarında klinik uygulamaya devam etmek durumundadır.
- f) Öğrenci, uygulamalarını, dersin gerektirdiği bilgi ve beceriler doğrultusunda sorumlu öğretim elemanı veya öğretim elemanının olmadığı durumlarda ise ilgili birimin hemşiresi/sorumlusu denetiminde gerçekleştirir ve kaydeder. Öğretim elemanı ya da klinik hemşiresi olmadan, bağımsız olarak ilaç tedavisi yapamaz. Hastanın beden bütünlüğüne yönelik herhangi bir girişimsel işlem (intravenöz kateter yerleştirme vb.) uygulayamaz. Öğrenci, klinik sorumlu hemşiresi nezaret ve denetimi olmaksızın yazılı ya da sözel hekim istemi alamaz.
- g) Öğrenci uygulamalar sırasında hastanın mahremiyeti ya da gizliliğini ihlal eden herhangi bir eylemde bulunamaz, kişiye özel bilgileri ifşa edemez.
- h) Uygulama süresinin sonunda öğrenciler hazırladıkları **klinik uygulama değerlendirme dosyasını** belirlenen **formata uygun** olarak bir adet vesikalık fotoğrafları ile dersin sorumlu öğretim elemanına teslim etmek zorundadır.
- i) Öğrenciler, her bir dönem için belirlenen rotasyon programında, belirtilen takvime bağlı uygulama yerinde bulunacaklardır. Dersin sorumlu öğretim elemanı/servis sorumlusu/klinik rehber hemşirenin bilgisi olmadan **kesinlikle** görev yerinden ayrılmayacaklardır.
- j) Uygulama alanına geç gelen öğrencilerin imzası alınmayacaktır. **Tam gün devamsız kabul edilecektir.**
- k) Öğrenci uygulaması tamamlanmadan uygulama alanından ayrılamaz. Uygulama bitiş saati öncesinde uygulama alanını terk ettiği tespit edilen öğrenciler, o gün için **uygulama yapmamış** sayılıp devamsız kabul edilecektir.
- l) Uygulama alanlarında cep telefonu sessiz konumda olmalıdır. Acil durumlarda öğretim elemanının bilgisi dâhilinde telefon görüşmesi yapılabilecektir.
- m) Öğrencilerin uygulamaya **%80 oranında devamları** zorunludur. Devamsızlık haklarının aşılması durumunda telafi durumu olmaksızın doğrudan uygulamadan **başarısız** sayılacaktır ve **finale girme durumu olmadığından tekrar durumuna düşecektir.**
- n) Her öğrenci, uygulama yaptığı birimde teorik bilgi, uygulama becerisi, çalışma disiplini, performansı, iletişimi, kayıt tutması vb. yönlerden uygulama sorumlusu/yürütücüsü/alan rehberi tarafından değerlendirilir.
- o) Öğrenci, ders uygulama alanında öğrenci kimlik belgesini görünebilecek şekilde takmak zorundadır.
- p) Öğrenciler ders uygulamalarında üniforma/beyaz önlük giymek zorundadırlar. Öğrencinin giydiği kıyafet üniversite öğrencisine yakışacak temizlikte ve özende olmalıdır. Bunlar;
 - ✓ **Üniforma:** Bölümün ders uygulamasına yönelik üniforma düzeni aşağıda verilmiştir.
 - ✓ **Üniforma üstü:** Beyaz, hâkim yaka şeklinde, önden çıkıtlı, kısa kollu (dirsek hizasını geçmeyecek), üzerinde üç cep olacaktır. Altta iki yanlarda, sol üstte bir göğüs cebi olacaktır. Sol üst cebin üzerine üniversitenin amblemi dikilecektir.
 - ✓ **Üniforma altı:** Lacivert pantolon, bel yarım lastikli, düz paça ve cepsiz olacaktır. Pantolonun arka ve ön kısımlarında ütü izi dikiş ile belli olacaktır.
 - ✓ **Ayakkabı:** Siyah, lacivert, gri ya da beyaz renkte spor, topuksuz ve ortopedik özelliğe sahip olmalıdır. Terlik, bot, karışık renkli ayakkabı giyilmeyecektir.
 - ✓ **Hırka:** Gerekli duyulan hallerde öğrenciler formasının üzerine sade, desensiz, kapüşonsuz, sıfır yaka, penye/örgü lacivert, siyah ya da beyaz renkte hırka giyebileceklerdir.
 - ✓ **Beyaz Önlük:** Öğrenci dersin gereğine göre bazı eğitim alanlarında (psikiyatri kliniği, laboratuvar, okul, işyeri, ev vb.) beyaz önlük giymelidir.
 - ✓ **Baş Örtüsü:** Öğrenciler sade lacivert, sade beyaz ya da sade siyah renkte baş örtüsü ve aynı renkte bone kullanabileceklerdir.
 - ✓ Öğrenciler uygulamaları süresince; top küpe, alyans ve saat dışında herhangi bir takı takamaz.
 - ✓ Saçlar dağınık olmayacak şekilde ense hizasında topuz yapılacak olup, erkek öğrenciler temiz bıyık ve top sakal dışında sakal bırakamayacaklardır.
 - ✓ Tırnaklar kesinlikle kısa ve ojesiz olmalıdır.
- q) Öğrenci uygulama esnasında stres, kaygı ya da korkuya yol açan herhangi bir durumla karşılaştığında ya da fiziksel zarar gördüğünde, bu durumu öncelikle ilgili öğretim elemanına ve uygulama alanı sorumlu hemşiresine bildirerek olayı rapor eder.
- r) Saha/Klinik Uygulama Dersi İlkeleri, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Mesleki Alan Uygulama Yönergesi maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.
- s) Saha/Klinik Uygulama Dersi; 17 Haziran 2021 tarih ve 31524 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yükseköğretimde Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği’nin Uygulamalı ders, 14. Maddenin 4 nci ve 5 nci bendi kapsamında 3308 sayılı ve 5510 sayılı Kanunun ilgili hükümlerine uygun olarak öğrenciler hakkında iş kazası ve meslek hastalığı ile hastalık sigortası yaptırılarak uygulamalı ders rotasyon planı kapsamında yürütülür.

Okudum, anladım ve kabul ediyorum.

Öğrencinin Adı Soyadı:

İmza:

3. SAHA/KLİNİK UYGULAMA DERSİ UYGULAMA HEDEFLERİ

UYGULAMA DÖNEMİ	HAFTA	HEDEFLER
TARİH	2.-14. HAFTA	1. Sağlık alanındaki temel kavramları tanımlama
		2. Maslow'un insan gereksinimleri ilgili temel parametreleri açıklama
		3. İnsan ve homeostazis arasında ilişki kurma
		4. Meslek ve iş kavramları arasındaki 5 temel farkı sayma
		5. Hemşire kuramcılardan 4 tanesini sayma
		6. Hemşirenin rollerinden 6 tanesini yazma
		7. Hemşirenin bağımsız olarak yerine getirdiği işlevleri sayma
		8. Araştırma etiğinin 5 temel ilkesini sayma
		9. Aydınlatılmış onam ile özerklik ilkesi arasında ilişki kurma
		10. Etkili iletişim kurabilmenin 2 temel ögesini sayma
		11. Hasta ve çalışan güvenliğini etkileyen 3 faktörü sayma
		12. Eleştirel düşünmenin 4 özelliğini sayma
		13. Uykunun fizyolojisini kavrama
		14. Enfeksiyon gelişim basamaklarını sıralama

4. SAHA/KLİNİK UYGULAMA DERSİ ÖĞRENME ÇIKTILARI

1. Hemşirelikle ilgili temel kavramları ve hemşirelik mesleğinin tarihi gelişimini tanımlayabilir.
2. Diğer sağlık mesleklerinin tarihsel gelişimi ile ilgili temel bilgileri tartışabilir.
3. Hemşire kuramcılarının rol ve işlevlerini tartışabilir.
4. Hemşirelik bakımı ile ilgili yöntemleri uygulayabilir.
5. Hemşirelik bakımını uygularken bireylerin haklarına ve değerlerine önem verir.

5. SAHA/KLİNİK UYGULAMA DERSİ ÖĞRENCİ YÖNETİM PLANI

Hemşirelikte Temel İlke ve Uygulamalar-I dersi 13 haftalık sürede sınıf içi ortamda işlenecek, son bir hafta Hemşirelik Beceri Laboratuvarında uygulama yapılacaktır.

6. SAHA/KLİNİK UYGULAMA DERSİ TASARIMI

DERSİN ADI VE KODU: HEM101 HEMŞİRELİKTE TEMEL İLKE VE UYGULAMALAR I				
HAFTALAR	KONULAR	ÖĞRENME ÇIKTILARI	ÖĞRENME ÇIKTILARINI KAZANDIRMA YÖNTEM ve MATERYALLERİ	ÖĞRENME ÇIKTILARINI ÖLÇME YÖNTEMİ
1. Hafta	SAĞLIK ALANINDA TEMEL KAVRAMLAR I a) İnsan b) Günlük Yaşam aktiviteleri c) Maslow'un İnsan Gereksinimleri Piramidi d) İnsan ve Homeostazis e) İnsan ve stres f) Çevre, Sağlık, Hastalık	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlık alanındaki temel kavramları tanımlar (ÖÇ1). • Maslow'un insan gereksinimleri ilgili temel parametreleri açıklar (ÖÇ1). • İnsan ve homeostazis arasında ilişki kurar (ÖÇ1). • Çevre, sağlık ve hastalık kavramlarını tanımlar (ÖÇ1). 	Anlatım ¹ Soru-cevap Gösterip Yapma (Video gösterimi) Kahoot ²	Yazılı Ara Sınavlar Yazılı Final Sınavı
2. Hafta	SAĞLIK ALANINDA TEMEL KAVRAMLAR I (devam) a) İnsan b) Günlük Yaşam aktiviteleri c) Maslow'un İnsan Gereksinimleri Piramidi d) İnsan ve Homeostazis e) İnsan ve stres f) Çevre, Sağlık, Hastalık	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlık alanındaki temel kavramları tanımlar (ÖÇ1). • Maslow'un insan gereksinimleri ilgili temel parametreleri açıklar (ÖÇ1). • İnsan ve homeostazis arasında ilişki kurar (ÖÇ1). • Çevre, sağlık ve hastalık kavramlarını tanımlar (ÖÇ1). 	Anlatım ¹ Soru-cevap Gösterip Yapma (Video gösterimi) Kahoot ²	Yazılı Ara Sınavlar Yazılı Final Sınavı
3. Hafta	SAĞLIK ALANINDA TEMEL KAVRAMLAR II a) Güç b) Güçsüzlük c) Güç tipleri d) Güç ve cinsiyet e) Güç ile ilgili risk faktörleri f) Güçsüzlük davranışları g) Güçsüz hemşireler	<ul style="list-style-type: none"> • Güç kavramını tanımlar (ÖÇ1). • Güçsüzlük kavramını tanımlar (ÖÇ1). • Kişisel güç tiplerinden 2 tanesini sayar (ÖÇ1). • Pozisyon güç tiplerinden 2 tanesini sayar (ÖÇ1). • Güç ile ilgili risk faktörlerinden 5 tanesini yazar (ÖÇ1). • Güçsüzlük davranışlarını sıralar (ÖÇ1). • Hemşirelik ve güç arasında ilişki kurar (ÖÇ1). 	Anlatım ¹ Soru-cevap Gösterip Yapma (Video gösterimi) Kahoot ²	Yazılı Ara Sınavlar Yazılı Final Sınavı
4. Hafta	SAĞLIK ALANINDA TEMEL KAVRAMLAR III a) Benlik kavramı b) Benlik saygısı c) Benlik saygısının özellikleri d) Beden imajı e) Hemşirelik ve benlik saygısı	<ul style="list-style-type: none"> • Benlik kavramını tanımlar (ÖÇ1). • Benlik saygısı kavramını tanımlar (ÖÇ1). • Benlik saygısının 5 temel özelliğini sayar (ÖÇ1). • Benlik gelişiminde hemşirenin sorumluluklarını tanımlar (ÖÇ1). • Hemşirelik ve güç arasında ilişki kurar (ÖÇ1). 	Anlatım ¹ Soru-cevap Gösterip Yapma (Video gösterimi) Kahoot ²	Yazılı Ara Sınavlar Yazılı Final Sınavı
5. Hafta	MESLEK VE İŞ KAVRAMLARI a) Meslek kavramı b) İş kavramı c) Meslekleşme süreci d) Meslek ölçütleri	<ul style="list-style-type: none"> • Meslek ve iş kavramlarını tanımlar (ÖÇ1). • Meslek ve iş kavramları arasındaki 5 temel farkı sayar (ÖÇ1). • Meslekleşme sürecini tanımlar (ÖÇ1). • Meslek ölçütlerinden 4 temel faktörü sayar (ÖÇ1). 	Anlatım ¹ Soru-cevap Gösterip Yapma (Video gösterimi) Kahoot ²	Yazılı Ara Sınavlar Yazılı Final Sınavı

6. Hafta	HEMŞİRELİK MESLEĞİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ a) Hemşirelik tanımı b) Müslümanlıkta hasta bakımı c) Cumhuriyet döneminde hemşirelik d) Florence Nightingale'in hayatı e) Ülkemizde açılan hemşirelik okulları	<ul style="list-style-type: none"> • Virginia Henderson'a göre hemşirelik tanımını yapar (ÖÇ1). • THD'ye göre hemşirelik tanımını yapar (ÖÇ1). • Modern hemşireliğin kurulma sürecini açıklar (ÖÇ1). • Hemşirelik mesleğinin tarihsel sürecini analiz eder (ÖÇ1). • Ülkemizde açılan hemşirelik okullarından 5 tanesini sayar (ÖÇ1). 	Anlatım ¹ Soru-cevap Gösterip Yapma (Video gösterimi) Kahoot ²	Yazılı Ara Sınavlar Yazılı Final Sınavı
7. Hafta	SAĞLIK MESLEKLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ a) Tarih öncesi dönemin efsane hekimleri b) Tarih döneminin evrensel liderleri c) Türkiye Cumhuriyeti'nde lider hekimler d) Sağlık sistemlerinde tarihsel değişimler e) Sağlık mesleklerinin tarihsel gelişimi	<ul style="list-style-type: none"> • Tarih öncesi dönemin efsane hekimlerinden 2 tanesini sayar (ÖÇ1-2). • İbni Sinan'nın hekimlik alanına kattığı yenilikleri açıklar (ÖÇ1-2). • Türkiye Cumhuriyeti'nde beş lider hekimi sayar (ÖÇ1-2). • Sağlık mesleklerinin tarihsel gelişimini analiz eder (ÖÇ1-2). 	Anlatım ¹ Soru-cevap Gösterip Yapma (Video gösterimi) Kahoot ²	Yazılı Ara Sınavlar Yazılı Final Sınavı
8. Hafta	MESLEKİ KURAMLAR VE TEORİSYENLER a) Kuram nedir? b) Kuramların özellikleri c) Hemşirelik alanında kuram geliştirmenin önemi nedir? d) Hemşirelik teorilerinin tarihsel gelişimi e) Hemşire kuramcılar	<ul style="list-style-type: none"> • Kuram kavramını tanımlar (ÖÇ1-3). • Kuramların özelliklerinden 4 tanesini listeler (ÖÇ1-3). • Hemşire kuramcılardan 4 tanesini sayar (ÖÇ1-3). • Hemşirelik ve kuram arasındaki ilişkiyi analiz eder (ÖÇ1-3). • Hemşirelik alanında kuram geliştirmenin önemini açıklar (ÖÇ1-3). • Florence Nightingale'nin hemşirelik ile ilgili kuramlarını sayar (ÖÇ1-3). 	Anlatım ¹ Soru-cevap Gösterip Yapma (Video gösterimi) Kahoot ²	Yazılı Ara Sınavlar Yazılı Final Sınavı
9. Hafta	HEMŞİRELİK ROLLERİ a) Modern hemşirelik rolleri	<ul style="list-style-type: none"> • Hemşireliğin bakım verici rolü ile özerklik arasında bağlantı kurar (ÖÇ1-3). • Hemşirenin rollerinden 6 tanesini yazar (ÖÇ1-3). • Hemşirenin bağımsız olarak yerine getirdiği işlevleri sayar (ÖÇ1-3). 	Anlatım ¹ Soru-cevap Gösterip Yapma (Video gösterimi) Kahoot ²	Yazılı Ara Sınavlar Yazılı Final Sınavı
10. Hafta	HASTA HAKLARI VE ETİK a) Etik kavramı b) Tıbbi etik c) Bilimsel araştırmalarda etik d) Hasta haklarının tarihsel süreci e) Nurenberg kodları f) Tusgee sifiliz çalışması g) Etik ilkeler h) Hemşirelikte temel etik ilkeler i) Tıbbi araştırma ve yayın etiği	<ul style="list-style-type: none"> • Etik ve tıbbi etik kavramını tanımlar (ÖÇ1-5). • Araştırmacıların uyması gereken etik kuralları sayar. • Hasta haklarının tarihsel sürecini analiz eder (ÖÇ1-5). • Hemşirelikte temel etik ilkelerden beş tanesini listeler (ÖÇ1-5). • Araştırma etiğinin 4 temel ilkesini sayar (ÖÇ1-5). • Aydınlatılmış onam ile özerklik ilkesi arasında ilişki kurar (ÖÇ1-5). 	Anlatım ¹ Soru-cevap Gösterip Yapma (Video gösterimi) Kahoot ²	Yazılı Ara Sınavlar Yazılı Final Sınavı
11. Hafta	HEMŞİRELİK KANUNU a) Hemşirelik yönetmeliği b) Hemşirelik kanunu c) Hemşire yardımcısının görevleri	<ul style="list-style-type: none"> • 6283 sayılı hemşirelik kanununun maddelerini, eski kanun maddelerinden ayırt eder (ÖÇ1). • Hemşire ve hemşire yardımcısı arasındaki 6 temel farkı ayırt eder (ÖÇ1). 	Anlatım ¹ Soru-cevap Gösterip Yapma (Video gösterimi) Kahoot ²	Yazılı Ara Sınavlar Yazılı Final Sınavı

12. Hafta	SAĞLIK HİZMETLERİNDE İLETİŞİM a) İletişim nedir? b) Sağlıklı iletişim ilkeleri nelerdir? c) İletişim süreci d) İletişimin temel unsurları e) İletişimin öğeleri f) İletişim düzeyleri	<ul style="list-style-type: none"> • İletişim kavramını tanımlar (ÖÇ1). • İletişimin temel unsurlarını sıralar (ÖÇ1). • İletişimin 4 temel öğesini yazar (ÖÇ1). • İletişimin 3 temel düzeyini ayırt eder (ÖÇ1). • Etkili iletişim kurabilmenin 2 temel öğesini sayar (ÖÇ1). 	Anlatım ¹ Soru-cevap Gösterip Yapma (Video gösterimi) Kahoot ²	Yazılı Ara Sınavlar Yazılı Final Sınavı
13. Hafta	HASTA KABULÜ VE TABURCULUK a) Hastanelerin işlevleri b) Hastane ortamının birey üzerine etkisi c) Hastanın kabulü ve taburculuk d) Hemşirenin hasta kabulü e) Hastanın fiziki muayenesi f) Hastanın taburculuğu	<ul style="list-style-type: none"> • Hastanelerin işlevlerini tanımlar (ÖÇ1-4). • Hastane ortamının birey üzerine etkilerini listeler (ÖÇ1-4). • Hasta kabul çeşitlerinden 2 temel unsuru açıklar (ÖÇ1-4). • Hemşirenin hasta kabul sürecini kavrar (ÖÇ1-4). • Hastanın fiziki muayenesi için yapılması gereken unsurları listeler (ÖÇ1-4). • Hastanın taburculuk planlamasını uygular (ÖÇ1-4). 	Anlatım ¹ Soru-cevap Gösterip Yapma (Video gösterimi) Kahoot ²	Yazılı Ara Sınavlar Yazılı Final Sınavı
14. Hafta	ENFEKSİYON KONTROLÜ a) Enfeksiyon b) Enfeksiyon zinciri c) Enfeksiyon ile ilgili kavramlar d) Dezenfeksiyon- Sterilizasyon Yöntemleri e) Tıbbi asepsi ilkeleri f) Cerrahi asepsi ilkeleri	<ul style="list-style-type: none"> • Enfeksiyon kavramını tanımlar (ÖÇ1-4). • Enfeksiyon gelişim basamaklarını sıralar (ÖÇ1-4). • Dezenfeksiyon yöntemlerini sayar (ÖÇ1-4). • Sterilizasyon yöntemlerini sayar • Tıbbi asepsi ilkelerinden 3 tanesini listeler (ÖÇ1-4). • Cerrahi asepsi ilkelerinden 4 tanesini listeler (ÖÇ1-4). 	Anlatım ¹ Soru-cevap Gösterip Yapma (Video gösterimi) Kahoot ²	Yazılı Ara Sınavlar Yazılı Final Sınavı
15. HAFTA FİNAL SINAVI				

1: **Anlatım:** Konu anlatımları PPT sunumu şeklinde yapılacaktır. PPT sunumları konu anlatımından bir hafta önce ALMS sistemine yüklenecek öğrencinin derse hazır olması istenecektir.

2: **Kahoot:** Anlık soru ve cevap ile ölçme ve değerlendirme (Quiz).

KAYNAKLAR

1. Birol Leman, Hemşirelik Süreci, Hemşirelik Bakımında Sistemik Yaklaşım, 2011.
2. Öz Fatma, Sağlık Alanında Temel Kavramlar, 1. Baskı, İmaj İç ve Dış Ticaret A.Ş., Ankara, 2004.
3. Perry A., Potter P., Klinik Uygulama Becerileri ve Yöntemleri, Çeviri Editörleri: Tükinaz Ataberk Aştı, Ayişe Karadağ, 1. Baskı, Nobel Tıp Kitabevi, Adana, 2011.
4. Akyol A., ve ark. Klinik Beceriler Sağlığın Değerlendirilmesi, Hasta Bakımı ve Takibi, Ed.: Necmiye Sabuncu, Fatma Akça Ay, Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul, 2009.
5. Türgan A., ve ark. Sağlık Uygulamalarında Temel Kavramlar ve Beceriler, Ed.: Fatma Akça Ay, 1. Baskı, Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, 2013